

† PROF. EVGEN JARC

Dne 5. junija 1936 je umrl profesor Evgen Jarc, bivši podžupan ljubljanski in glavni urednik »Kronike«.

Evgen Jarc je bil markantna osebnost v novejši slovenski politični zgodovini, posebno tesno pa je zvezano njegovo ime s kulturnim in tujskoprometnim napredkom Ljubljane v drugem desetletju po svetovni vojni. Zato zasluži, da mu »Kronika slovenskih mest«, ki je bila, odkar se je umaknil iz politične borbe, glavno torišče njegovega dela in zadnja ljubezen njegovega iniciativnega življenja, postavi skromen spomenik.

Življenjska pot Evgena Jarca je bila sledeča: Rojen je bil 7. decembra 1878 v Novem mestu, kjer je dovršil gimnazijo. V Gradcu je nato l. 1901. dovršil študije na filozofski fakulteti in se posvetil profesorskemu poklicu. Študiral je klasično filologijo, slavistiko in filozofijo in vse te predmete pozneje poučeval z najboljšim uspehom na gimnazijah v Kranju, v Ljubljani in v Tuzli. Kot klasični filolog je kazal intenzivno zanimanje tudi za klasično arheologijo in umetnost ter se nekaj časa resno nagibal k arheološki stroki, vendar ga je nagnjenje k borbi v vsakdanjem življenju odvrnilo od nje in odločilo za življenjsko plodovitejši učiteljski poklic.

To nagnjenje k oblikovanju živega življenja je bilo tudi vzrok, da se je vzorni in priljubljeni profesor Jarc začel zanimati za politiko, ki je pri njem polagoma izpodrinila ljubezen do prvega poklica in postala nazadnje njegov glavni poklic. Mnogo je k temu pripomoglo tudi prijateljstvo z dr. J. E. Krekom in politični razmah Slovenske ljudske stranke, kateri je E. Jarc posvetil svoje najboljše moči. Pod vplivom razvoja političnih grupacij v kraljevini Jugoslaviji se ji je zadnja leta sicer odtujil in hodil lastna, po svojem prepričanju pravilnejša pota, nikdar pa ni zapustil njenega kulturnega programa.

Njegova politična kariera se je pričela l. 1908., ko je bil izvoljen za deželnega poslanca v vojvodini Kranjski in si je kmalu priboril eno najvidnejših mest med svojimi tovariši tudi kot deželni odbornik. L. 1910. je bil izvoljen tudi za državnega poslanca in je posebno med svetovno vojno igral važno vlogo. Bil je med prvoboritelji za majniško deklaracijo, katere prvi koncept je bil njegov. Po vojni se je polagoma popolnoma odtujil profesorskemu poklicu, se dal upokojiti in se posvetil pokrajinski in mestni politiki. L. 1927. je bil izvoljen v oblastno skupščino, kjer je začel s svojimi tovariši kot oblastni odbornik nadaljevati med vojno v deželnem odboru začeto smotrno delo za gospodarski napredek ljubljanske oblasti. Isto leto je bil izvoljen tudi v občinski odbor ljubljanski in ostal njegov član do smrti. Že prihodnje leto 1928. je postal ljubljanski podžupan in bil te časti odvezan pol leta pred svojo smrtjo. Kot podžupan se je udeleževal posebno v tujskoprometnih kulturnih strokah. Pospesheval je postanek in organizacijo Kulturnega oddelka mestne občine in Tujsko prometnemu odseku začrtal delokrog in smernice, ki segajo daleč preko vsakdanje pomembnosti. Ljubljana naj bi po njegovi zamisli postala jugoslovanski Salz-

burg, velike prireditve, festivali v poletnih mesecih naj bi privabili dotok tujcev, aerodrom pa naj bi ustvaril iz Ljubljane važno križišče potniškega prometa na prehodu iz Srednje Evrope na Balkan, v Italijo in k Jadranskemu morju. Iz misli o kulturnem in tujskoprosvetnem ugledu Ljubljane je vzrasla končno tudi misel o ljubljanskem mestnem muzeju in reviji slovenskih mest »Kroniki«. Njun prvi propagator je bil sicer že tudi pokojni Slanovec, realne podlage pa je obema dal šele široko razgledani in marljivi organizator E. Jarc.

Politika je nedvomno najbolj nezanesljiva in najbolj nehvaležna življenjska zaveznica. To je dokazalo tudi Jarčevo življenje. Zaradi nje se je odrekel svoji prvi življenjski ljubezni, učiteljskemu in prosvetiteljskemu poklicu, za katerega je imel tako izredne zmožnosti. Zadnje leto pred smrtjo je bil prisiljen odreči se svojemu zavezništvu s politikom, kar je zanj pomenilo toliko kakor iskati si nov, tretji življenjski poklic. Zato je stremel za tem, da depolitizira podžupansko mesto mestne uprave in naredi iz njega pred-

Prof. Evgen Jarc

vsem oporišče kulturnega življenja mesta, ki ga je resnično ljubil. Ko mu tudi to ni uspelo, se je umaknil na samotni otočič uredništva »Kronike slovenskih mest«, kjer se je sedaj v drugi, sodobnejši obliki prerodil v njem nekdanji prosvetitelj in učitelj v iniciativnega urednika in organizatorja študija o problematiki naših mest. Polnega načrtov ga je od preobložene uredniške mize nenadoma odtrgala smrt, da mu odkrije tista zadnja spoznanja, po katerih hrepeni človeška duša, a ji jih to življenje ne more uresničiti.

Čeprav je Jarc najzrelejša leta svojega življenja posvetil politiki, vseeno politika ni bila njegova najznačilnejša stran. Tudi kadar je nji služil, mu ni bila nikdar sama sebi namen, samó taktika, spretna igra premetenih igralcev, ampak jo je vedno smatral za služabnico narodnih, kulturnih in etičnih idealov. Tudi kot politik je bil Jarc predvsem izobraženec, ki se zaveda dolžnosti in vzvišenosti svojega poklica, in to prav izrazit humanistični izobraženec. Če je komu klasična humanistična izobrazba dopolnilo njegovih prirojenih nagnjenj in nadarjenosti, je bila njemu prav gotovo. Ni dvoma namreč, da je prav ona njegovo prirojeno nadarjenost poplemenitila in dvigala iz nje življenjske vrednote v smislu klasične krilatice o zgodovini, učiteljici življenja. V tem okviru humanističnega izobraženca je bil Evgen Jarc izrazito življenjski,

delovni tip. Tudi kolikor je bil prisiljen posegati po znanstvenih sredstvih, so mu tudi ti bili samo pomagala za duhovno življenjsko borbo. Tako je bil Jarc v idealnem smislu tip produktivnega izobraženca, širitelja znanja, bistratelja pojmov in branilca idej. Tako je razumljivo prav pri njem, ki je poznal vodilne tuje jezike in bil široko razgledan po najrazličnejših področjih duhovne kulture in znanja, da je bil prvi med nami, ki je propagiral misel *ljudske univerze* vzporedno z najživahnejšo borbo za slovensko vseučilišče. Čeprav sam ni bil znanstven, ampak izrazito receptiven publicističen tip, ki bi se bil mogel razživeti prav le v uredništvu kakega velikega umevnokulturnega glasila, se je kot resnično kulturni tip zavedal, da prava ljudska prosveta črpa svoje moči le od znanstvene resnosti in od eksaktnih ved. Še zadnje mesece svojega življenja je večkrat razpravljaval o ljudski univerzi in poudarjal, da bo ona pri nas toliko časa pohabljena, dokler se ne bo oprla na pravo univerzo, ki se po zedinjenju tako lepo razvija med nami.

Občinski svet mesta Ljubljane, njega tehnični, tujsko - prometni in kulturni odseki, »Kronika« in akcija za mestni muzej so izgubili s pokojnim E. Jarcem markantno, iniciativno in neumorno delavno osebnost. N. v m. p.!

NAŠA KRONIKA

JANUAR 1926

1. Danes stopi v vsej Sloveniji v veljavo novi cestni red, po katerem morajo vsa vozila voziti po desni strani ceste, prehitevati pa na levo. — Veliki župan je dovolil, da sme mestna občina začasno pobirati v letu 1926. vse občinske davščine v enaki izmeri kakor lani. — Malo po 19. uri je bilo čutiti močan potresni sunek, ki je povzročil vseplošen preplah. Sledilo je še šest sunkov, od katerih je bil prvi najmočnejši.

2. Na Dunaju je umrl Ivan Knez, veletrgovec in industrijec ter predsednik Trgovske in industrijske zbornice v Ljubljani. Rodil se je 9. avgusta 1853 v Podgori pri Sent Vidu nad Ljubljano. Po strokovnih študijah je zgodaj stopil samostojno v življenje in se s svojo delavnostjo in z izrednim talentom kmalu visoko povzpел. Postal je lastnik žitne trgovine v Ljubljani, valjčnega mlina v Beričevem

Ivan Knez

BORIS WIDER

in tovarne opeke na Brdu ter kisarne. Veliko je deloval v javnih stanovskih ustanovah, in sicer: njegovo glavno poprišče je bila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo, v katero je bil prvič izvoljen 1884, drugič pa za njenega predsednika 1911. leta in je ostal na tem mestu do svoje smrti. V zvezi s to funkcijo je bil voljen v železniški svet na Dunaju in je bil član uprave dolenjskih železnic. Od 1908 do 1912 je bil podpredsednik Kmetijske družbe. Ljubljanskemu gremiju trgovcev je bil prvi slovenski predsednik od 1905 do 1910, po septembrskih dogodkih 1908 je ustanovil slovensko samostojno trgovsko gremijalno šolo, bil je predsednik Trgovskega in bolniškega podpornega društva, predsednik konzorcija »Ljubljanskega vzorčnega velesejma«, podpredsednik Zveze industrijcev. Od leta 1898. dalje je bil 32 let nepretrgoma predsednik Kmetijske posojilnice, bil je soustanovitelj Ljubljanske kreditne banke in njen podpredsednik, enako funkcijo je opravljal pri Jadransko - podunavski banki. 1896 je dobil zaupniško mesto cenzorja pri Avstroogrski banki, ki ga je po prevratu obdržal tudi pri Narodni banki SHS. 1920 je prevzel predsedstvo Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani, bil pa je tudi podpredsednik Ljubljanske blagovne efektne borze.

10. Krščansko delavstvo je sklicalo v dvorano Ljudskega doma protestno zborovanje proti ukinitvi posredovalnice za delo, proti zmanjšanju podpor za brezposelne in proti znižanju kreditov za humanitarne zavode ter za varstvo otrok.

15. Zveza industrijcev za Slovenijo je na svoji izredni glavni skupščini protestirala proti nameravani demontaži slovenske industrije in je sprejela resolucije, ki jih je poslala na pristojna mesta.

20. General Danilo Kalafatović je nastopil mesto novega divizijskega komandanta. — Veliki župan je pooblastil